

Fiilde Çatı - 1

1. Etken çatılı eylemlerin yüklem olduğu cümlelerde, eylemi gerçekleştiren yani işi yapan bellidir. Edilgen çatılı eylemlerin yüklem olduğu cümlelerde ise işi yapan belli değildir. Örneğin "Burak okula gitti." cümlesinde gitme işini yapan "Burak"tır. Bu yüzden "gitti" eylemi etken çatılıdır. Ancak "Okula gidildi." cümlesinde işi yapan belli değildir. Bu yüzden "gidildi" eylemi edilgen çatılıdır.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisinde işi yapan bellidir?

- A) Orkestrayı yönetmek isteyen, sırtını kalabalığa dönmelidir.
B) Gelecek, şimdiyle aynı malzemeden oluşturulacaktır.
C) Pek çok kimse, kaçmaktan korktuğu için cesur zannedilmiştir.
D) Silgi kullanmadan resim çizme sanatına hayat denir.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi etken çatılı bir fiil değildir?

- A) Tanpınar, eserlerinde insanı her yönüyle anlatmıştır.
B) İnsanlar günümüzden yaklaşık on bin yıl önce tarım yapmaya başladı.
C) Aracın tekeri patlayınca saatlerce yardım bekledik.
D) Belediye başkanlığı seçimleri geçen hafta yapıldı.

3. Yüksek yaylaları ve binbir çiçekle bezeli gür otlakları bulunan Kars'ta birbirinden lezzetli peynirler üretilir.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi çatı özelliği bakımından bu cümle ile özdeştir?

- A) Bu mekânda yıllar önce hastalara su sesi terapisi uygulanmış.
B) Altın varaklı oymalar, bol ışık alan camlar görenleri büyülüyor.
C) İletişim becerileri gelişen çocukların öz güvenleri artar.
D) Bu programlar özellikle gençlere şahane fırsatlar sunuyor.

4. Cümlede yüklem olan fiilin, özne ve nesne ile olan ilişkisine "çatı" denir. Çatı, sadece yüklemi fiil olan cümlelerde aranan bir özelliktir. Yüklemi isim olan cümlelerde çatı aranmaz.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisinde çatı özelliği aranmaz?

- A) Zavallı çocuk, montunu ve atkısını askıdan yavaşça aldı.
B) Tereyağı, yöre insanının yemeklerde en çok kullandığı yağdı.
C) Yazar, en nitelikli romanlarını kırk yaşından sonra yazdı.
D) Şüphelinin kaçmasından korktuğu için peşine adam saldı.

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisi özne-yüklem ilişkisi bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Komşularımız, otobüs seferlerinin azlığından dert yaşıyor.
B) Annem sabah erkenden kalkıp önlüğümü ütölemiş.
C) Kar yağınca kazaları önlemek için yollara tuz döküldü.
D) Selin, sahneye çıkmadan önce rolünü hızlıca ezberledi.

6. Geçişli ve geçişsiz fiiller, yüklem nesneyle olan ilişkisine göre belirlenir. Nesnesi olan veya nesne alamayan fiiller geçişlidir, nesnesi olmayan veya nesne alamayan fiiller geçişsizdir. Fiile, belirtili veya belirtisiz nesneyi buldurmaya yönelik soruları yani "ne, neyi, kimi" sorularını sordüğümüzde cevap alabiliyorsak o fiil geçişlidir, cevap alamıyorsak geçişsizdir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem geçişsiz bir fiildir?

- A) Eline diken batmadan gül toplayamazsın.
B) Hitabet, insana tartışma yeteneği kazandırır.
C) Uzun yolculuklar tek bir adımla başlar.
D) Güç ve güveni dışarıda aramayın.

Filde Çatı - 1

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisi nesne-yüklem ilişkisi yönünden farklıdır?

- A) İçeri girer girmez etrafına alaycı gözlerle baktı.
- B) Her hafta sonu annesinin evine mutlaka uğradı.
- C) En zor zamanlarda bile hayatla dalga geçercesine gülerdi.
- D) Müfettişler, iş yerimizle ilgili bütün evrakları inceledi.

8. Turistler iki gün boyunca İstanbul'un tarihî yerlerini gezdi. Aşağıdaki cümlelerden hangisi çatı yönüyle bu cümle ile özdeştir?

- A) Teleskobun kullanılmasıyla insandaki keşfetme isteği arttı.
- B) Yağmurdan sonra açan güneş, çiçeklerin yapraklarını aydınlattı.
- C) Bunaltıcı sıcaklardan dolayı insanlar şehirden ayrıldı.
- D) Son yıllarda bilimsel alanda büyük gelişmeler yaşandı.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçişli fiil vardır?

- A) Bir gün, coşkuyla dalgalandı bu denizde yüzecekti.
- B) Yolda kalan aracı çekmek için bağladığı halatı koptu.
- C) Saatler geçmesine rağmen aramadığı için ona kızmıştı.
- D) Bu kütüphanedeki kitapların çoğunu heyecanla okumuştur.

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi edilgen çatılı bir fiildir?

- A) Suat Bey, Yenimahalle'deki bir okula müdür olarak atandı.
- B) Serhat Hoca, evin tüm ihtiyaçlarını semt pazarından karşıladı.
- C) İnsanlar zaman içinde, işlerini kolaylaştıran aletler icat etti.
- D) Birkaç müşteri, marketi soymaya çalışan hırsızın üzerine atıldı.

11. (I) Kardelenlerin baş aşağı duran ve çana benzeyen çiçekleri, güzel kokularıyla arıları kendine çeker. (II) Çiçek tozları, bal özü almak için çiçeklere konan arıların sırtlarına, bacaklarına yapışır. (III) Arılar, bu tozları çiçekten çiçeğe taşıyarak onların tozlaşmasına yardım eder. (IV) Kardelenlerin bir diğer yardımcısı olan karıncalar da kardelen tohumlarını yuvalarına taşır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde yüklem geçişsiz fiil değildir?

- A) I ve II.
- B) I ve IV.
- C) II ve III.
- D) III ve IV.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem etken çatılı bir fiildir?

- A) Annemin ikazı üzerine oyuncaklar güzelce toplandı.
- B) Sabahattin Ali, başarılı romanları olmasına rağmen öyküleriyle tanınır.
- C) Hafta sonunda evin karşısındaki tepede uçurtma uçurduk.
- D) Küçük öğrenciler dikkatli bir şekilde okula kadar götürüldü.

